

lapin Kansan
30.9.2003

Kannikko muuttaa metsänhoitoa

Vuonna 2001 UPM-Kymmene alkoi nostaa Keski-Suomessa kuusen avohakkuualoilta kantoja energiapuuksi. Ne murskattiin muun metsähakkeen jatkoksi Jämsänkoskelle vastikään valmistuneeseen uuteen biovoimalaan. Ensimmäisen vuoden saanto oli puuna mitaten 5000 kiintokuutiona. Energiमितassa se vastaa 10 miljoonaa kilowattituntia. Vuonna 2002 käyttö kolminkertaistui.

Päänavaus oli merkittävä. Vaikka metsäntutkijat laskivat jo parikymmentä vuotta sitten, että avohakkuualojen kannot ovat maamme kolmanneksi tärkein metsäenergiavara, kantojen nostoa vieroksuttiin ympäristösyistä vielä 1990-luvun alussa. Avohakkuualan mylläyksen pelättiin johtavan samanlaiseen metsän maiseman muutokseen ja luontoväen reaktioon, mitä takavuosien metsäauraus Pohjois-Suomessa aiheutti. 2000-luvun alussa ajatukset kantojen nostosta muuttuivat.

Avohakkuualan metsänviljelyyn kuuluu ja siihen hyväksytään nykyisin mätästys kaivinkoneella. Kokemus on osoittanut, että kantojen poisto samalla koneella ei enää järkytä maisemaa lisää.

Kantoja on korjattu maassamme ennenkin. 1970-luvun alussa kannoista

Puheenaihe

tehtiin sellua, kokeeksi mutta silti tehdasmitassa. Joutseno Pulpin tehtaalle Kaakkois-Suomeen valmistui kantojen murskausasema 1973. Tervolan keksijä Kyösti Pallari kehitti konemiehille kantoharvesterin. Ensimmäinen kantokokeilu uupui kuitenkin 1970-luvun puolivälissä sellun laskevan hinnan myötä.

Toisen yrityksen teki 1980-luvun alussa metsänhoitaja Turkka Jämsen Kajaani Oy:n tehtailla. Hän nostatti kantoja ja murskautti ne yhtiön kattilaan energiahakkeeksi. Kajaanin kokeilu hiipui 1980-luvun puolivälissä niin kuin muukin metsähakkeen energiakäyttö, kun öljyn hinta laski tilapäisesti.

2000-luvun alussa kantojen korjuu saa taas pontensa energiasta. Puun energiakäyttö lisääntyi edellisellä vuosikymmenellä voimallisesti, ja biovoimaloita rakennettiin kaikkialle maahamme. Energiapuun tarve kasvoi niin, että myös kannoille tuli kysyntää.

Energia ei kuitenkaan selitä kantojen uuskorjuusta kaikkea. Kantojen poistoon liittyy merkittävä metsänhoi-

don lisä. Kyseessä on kuusen viljely.

Kuusen metsätalouteen pääsi 1900-luvun loppupuolella vakava ongelma. Raskaiden koneiden ja kesäkorjuun myötä kuusen juurikäpää (maannou-sema) lisääntyi huolestuttavasti. Lahoisuuttaan hylätyt tyviklumpit pudotavat jo kuusen tukkisaantoa ja kuusesta saatavia myyntituloja.

Metsänhoidolle juuri käävän ongelma on vakava, koska juurikäpää jää muhimaan avohakkuualan kantoihin ja siirtyy niistä kuusen seuraavaan sukupolveen. Usein edessä on puulajin vaihto. Etelä- ja Keski-Suomen rehevillä mailla lähes ainut kuusen vaihtoehto on istutus rauduskoivulle.

Kuusen juurikäpää vastaan on kehitetty kemiallis-biologisia aseita. Kantopintoja on käsitelty joko urealiuoksella tai harmaaorvakka nimistä sientä sisältävällä, kuusen juurikäpää torjuvalla biologisella liuoksella.

Kantokäsittely on tehokas tapa suojata kuusen kesäaikaisessa harvennushakkuussa paljastuvat kannot juurikäävältä. Käsittely ei kuitenkaan riitä pahoin lahonneille vanhoille kuusikoille. Korjuun jälkeen juurikäpää jää silti kuusen avohakkuualalle. Se saastuttaa seuraavan sukupolven kuusen taimet.

Ongelman ratkaisu näyttää nyt löytyvän kuusen kantojen energiakäytöstä. Juurikäpäinen maa puhdistuu sienestä parhaiten, kun poistaa kannot. Saastuneet kannot on myös kuljetettava pois metsästä.

Haketus energiaksi tekee kantojen korjuusta ja kuljetuksesta kannattavan. Kuusen kantojen energiakäyttö saa aikaan maassamme metsänhoidon muutoksen. Kuusi on jo nyt rahapuu, ja sitä tulisi kasvattaa lähivuosina suhteellisesti enemmän kuin mäntyä. Kuusen nouseva hinta ja tulevaisuuden näkyvät houkuttelevat viljelemään samalle hakkuualalle kuusta kuusen perään. Sitäpaitsi vaihto kuusesta hirvelle maistuvaan rauduskoivuun arveluttaa metsänkasvattajia.

Kun myy tautiset kuusen kannot hakepuuna samalta avohakkuualalta tulevan latvus- ja oksatähteen jatkeeksi, puulajia ei tarvitse vaihtaa. Hyvämenekkisen kuusen viljely voi jatkua sille luontaisilla mailla.

Kantojen poisto ilahduttaa myös metsän istuttajaa. Muokattuun, kannottomaan ja oksaryöstä siivottuun maahan kuusen istutus pottiputkella käy sutjakkaasti.

Veli Pohjonen

Maatalous- ja metsätieteiden tohtori